

29 травня в районі гори Карачун, що поблизу міста Слов'янська, у збитому бойовиками-сепаратистами вертольоті Національної гвардії України разом із 11 бойовими товаришами загинув начальник управління бойової та спеціальної підготовки Головного управління НГУ 50-річний генерал-майор Сергій Кульчицький.

НАРОДНИЙ ГЕРОЙ

Указом Президента України від 20 червня 2014 р. Сергію Петровичу Кульчицькому було посмертно присвоєно звання Героя України з удостоєнням ордена «Золота Зірка». Невдовзі глава держави – Верховний Головнокомандувач Збройних сил України – Петро Порошенко особисто вручив цю нагороду дружині Надії Богданівні та сину Валерію Сергійовичу, офіцеру Служби безпеки України.

Повідомлення про це схвально сприйняла більшість людей, які знали покійного. Наприклад, коли звістку про посмертну нагороду генерала Кульчицького оголосили посеред урочистого зібрання з нагоди 90-річчя створення дислокованого у Львові Римникського полку НГУ, присутні в залі військовослужбовці й ветерани влаштували справжню овацію.

Проте автору цих рядків доводилося чути й віддуки на кшталт: «А що він зробив такого героїчного?». Так, Сергій Петрович амбразуру грудьми не закривав – його героїзм полягає в іншому, не менш значущому. Це можуть підтвердити сотні друзів, яких він набув за час військової служби в Тернополі, Криму, Івано-Франків-

ську, Львові, Києві. Серед них, звісно, більшість військових, але товаришував він і з науковцями, письменниками, священиками, діячами культури (згадую, якось він жартома поскаржився: мовляв, пам'яті його мобільного телефону бракує для всіх абонентів).

Після загибелі Сергія Петровича чимало людей, які його знали, відгукнулись у ЗМІ та Інтернеті своїми спогадами про цю видатну людину (зокрема, в «ІЗ» був опублікований матеріал у номері від 5 червня. – *Ред.*). Спробую додати до цього колективного портрета ті риси, які відомі мені завдяки багаторічній дружбі з родиною Кульчицьких...

ЗА ПРИКЛАДОМ БАТЬКА

Впевнений: своїми службовими, організаційними, людськими якостями Сергій Петрович зобов'язаний, насамперед, родинному вихованню, прикладу батька. Петро Іванович Кульчицький – також офіцер, на час народження старшого сина Сергія служив у Групі радянських військ у Німеччині в місті Веймарі. Згодом, 1967 року, його перевели до Далекосхідного військового округу.

Сергій із молодшим братом Ігорем зростали в спартанських умо-

вах військових містечок, змалку розуміючи суть професії захисника Батьківщини. Ігри дітей офіцерів найчастіше були «військовими», і затівав їх саме Сергій. Маги, Надія Іванівна, згадувала, як одного разу хлопці зробили з собачої будки уявний «склад боеприпасів» та організували «вартову службу» зі зміною чатових на посту згідно зі статуттом.

Добре знаючи труднощі кочового життя й побуту офіцерських сімей, Надія Іванівна перечила тому, щоб сини стали військовими. Проте, закінчивши восьмий клас, Сергій влаштував матері «сюрприз»: без її відома зібрав відповідні документи й вступив до Уссурійського суворовського військового училища. Невдовзі на сімейній раді Петро Іванович заспокоїв дружину й підтримав вибір сина.

Ще за два роки Сергій став курсантом Далекосхідного вищого загальновійськового командного училища (до якого згодом вступив і його молодший брат), до того ж він успішно пройшов відбір до елітного підрозділу, який готував офіцерів морської піхоти, на випускному курсі мав військове звання старшини...

ЗАКОХАЛИСЯ ДО ТОГО, ЯК ПОЗНАЙОМИЛИСЬ

Із майбутньою дружиною Сергій познайомився в селі Чорнокиці, Чортківського району Тернопільської області. Це батьківщина батьків і Кульчицьких, і Дребітів (дівоче прізвище Надії Богданів-

ни), матері Сергія та Надії були подругами з дитинства.

Побачивши фотографію Сергія в мундирі суворовця, Надійка захопилася романтичною мрією (якою вона ні з ким не ділилась упродовж юних років): «Я хотіла б зустрітися з таким хлопцем». Сергія також зачарувала фотографія красуні Надійки, побачена в бабусі. Однак зустрілися вони лише тоді, коли Сергій уже курсантом приїхав у село у відпустку. Заочна симпатія швидко переросла в кохання: Сергій виявив рішучість, запропонувавши поборитися після того, як він стане офіцером, – і Надія погодилась, попри те, що до цієї події залишалось ще три роки. У родинному архіві зберігаються сотні ніжних листів, що поєднували закоханих серця спочатку між далекосхідним Благовещенськом і Чортковом на Тернопільщині, де Надя навчалась у педучилищі, а потім і Києвом, коли вона стала студенткою педагогічного інституту.

1985-го закохані одружилися, одразу після весілля почалися збори в далеку подорож. Сергій закінчив училище з відзнакою й мав право вибору місця служби, але теплих місць він не шукав: вирішив, що найкраще проходити становлення на Північному флоті. Надія, перевірившись в інституті на заочну форму навчання, вирушила за чоловіком у селище Спутник-1, що в Печенгському районі Мурманської області. Сім років прожила тут сім'я, пізнавши і полярні ночі, і хуртовини, і глибокі сніги. Тут народився син Валерій. Надія Богданівна працювала вчителькою початкових класів.

Тим часом у Сергія успішно складалась офіцерська кар'єра. Від командира десантно-штурмового взводу він «виріс» до начальника штабу окремого батальйону морської піхоти. У цьому йому допомогли такі риси, як цілеспрямованість, наполегливість і нестандартне мислення. Закріплена за ним бойова техніка завжди була на ходу. Сергій Петрович розповідав, як, не боячись по лікті забруднити руки, він перебирав двигуни бронетранспортерів. Зі сміхом згадував, що отримував за частини зі складу понад будь-якими нормами, в обмін на свої... талони на горілку – у ті часи цукор, горілку та деякі інші продукти продавали за талонами, а молодий офіцер алкоголом не вживав...

Цікавим був його підхід до зміцнення дисципліни і, зокрема, до індивідуально-виховної робо-

ня за комфортом і затишком досягнула рівня сучасного кафе, окрім того, для харчування офіцерів і контрактників було створено «офіцерське зібрання» – щось на кшталт кают-компанії для офіцерів флоту.

МАТЕРИНСЬКА ГОРДІСТЬ, МАТЕРИНСЬКЕ ГОРЕ...

На особливу увагу заслуговує діяльність генерала Кульчицького на посту начальника управління ГУ ВВ, а згодом ГУ НГУ. Зокрема, він зробив значний внесок у розробку Програми бойової та спеціальної підготовки, спрямованої на навчання особового складу всьому, що необхідно не лише для виконання повсякденних службо-

методично концентрувати увагу добровольців на тактичній, вогневій, фізичній підготовці й терпляче пояснював їм: «Я не хочу бути начальником похоронної команди. Мені не потрібен ваш героїзм, якщо ви будете мертвими. Моє завдання – підготувати вас так, щоб якомога більше з вас залишилося живими...».

Нині вихованці генерала Кульчицького згадують його із щирою повагою – і не лише за військовий вишкіл, а й за приклади особистої мужності й витривалості, які Сергій Петрович не раз демонстрував резервістам під час бойових дій на сході країни. Саме тому, на прохання військових колективів і відповідно до наказу командувача Нацгвардії, ім'я генерал-майора Сергія Кульчицького нині увічнено у списках особового складу Галицької бригади та резервного батальйону столичного з'єднання НГУ – під час урочистих шикують останнього один із бійців у строю завжди тримає портрет полеглого генерала...

Батько Сергія Петровича, майор у відставці Петро Іванович Кульчицький мав хист до живопису, писав картини на історичну й релігійну тематику. 1991-го, коли старший син із родиною переїхав із Півночі до Тернополя, Петро Іванович працював над образом Божої Матері, яку він чомусь зобразив сумно, з похиленою головою та з рясними сльозами на очах. Цей образ, що потім висів у спальні над ліжком Надії Іванівни, чомусь викликав у її невістки Надії Богданівни підсвідомий страх...

Ці містичні побоювання справдилися. У 30-літньому віці молодший син подружжя, капітан Ігор Кульчицький, що служив на Дніпропетровщині, раптово помер від серцевого нападу. 2003-го у віці 79 років пішов із життя і Петро Іванович.

А 29 травня 2014-го «неоголошена війна» забрала життя найбільшої гордості матері – Сергія...

Тяжко усвідомлювати, що ми вже ніколи не зустрінемося. З сімейного фото він дивиться на нас – як завжди, усміхнений, життєрадісний, ніби промовляючи: «Усе буде гаразд!».

І так буде. Буде для його сина, його онука й для всіх нас – українців. Бо саме за їхню свободу і щастя покляли життя генерал Кульчицький та сотні інших героїв...

Юрій ВАВРИСЮК, м. Львів.

Фото Євгена РОЖЕНЮКА
та з архіву родини КУЛЬЧИЦЬКИХ

ти. Наприкінці робочого дня він просив (не вимагав, а саме просив) одного з підлеглих-строковиків провести його до КПП. Спокійні, людяні бесіди про дім і здоров'я батьків, про коханих і плани на майбутнє, дружні поради робили свою справу краще за будь-які нотації чи стягнення. Досягнута таким чином довіра в стосунках між офіцером і підлеглими давала змогу підтримувати належну дисципліну в підрозділах, якими командував Сергій Петрович.

1991-го, після розпаду СРСР, Кульчицький вирішив продовжити службу в незалежній Україні і, отримавши відповідний припис, із сім'єю повернувся на рідну землю.

НА ЧОЛІ ГАЛИЦЬКОГО З'ЄДНАННЯ

Познайомитися із Сергієм Петровичем мені довелося 10 вересня 2005 р., під час святкування чергової річниці 2-ї окремої орденна Червоного Прапора Галицької бригади – полковника Кульчицького щойно призначили командиром цього з'єднання внутрішніх військ. Нас, ветеранів, одразу приємно здивувало значно уважніше, ніж у минулому, ставлення нового комбрига – чи то з синівською вдячністю, чи то з батьківською командирською турботою – до старших поколінь офіцерів і прапорщиків, особливо – до ветеранів-фронтовиків. Наведу лише один приклад: за ініціативою Сергія Петровича в з'єднанні започаткували відзначати ювілеї ветеранів, яких вітали перед усім особовим складом – з оркестром, квітами, солдатським концертом у клубі, – а потім свято тривало в офіцер-

ському кафе, у колі родичів і однополчан, що стало доброю традицією й додало авторитету командирю.

На посту комбрига полковник Кульчицький не мав сумнівів щодо пріоритетних напрямів роботи. Тут виявилась одна з його рис: постійна турбота про підлеглих. З перших днів він зумів зробити односторонніми п'ятьох своїх заступників, кожен із яких саме під його керівництвом отримав військове звання полковника.

Підтримали командира й офіцери управління бригади та підрозділів. І робота завирувала: над плоскими дахами, які щороку «латали», проте ті все одно протікали, з'явилися шатрові шиферні покрівлі; у сирих підвалах, розсадниках комарів, від яких потерпали солдати, були замінені сантехнічні комунікації. Клуб і бібліотека набули естетичнішого вигляду й були обладнані мультимедійними проекторами та відповідною оргтехнікою. Галицька бригада однією з перших серед частин ВВ спромоглась облаштувати психотренінговий комплекс і мультимедійний тир. Солдатська і даль-

во-бойових завдань, а й бойових завдань у воєнний час. Без перебільшення: ця Програма, з наукової точки зору гідна переддесертаційної монографії в галузі військових наук, сприятиме збереженню життя й перемога цілих поколінь військових правоохоронців. До речі, автору цих рядків як психологу приємно, що Сергій Петрович під час підготовки Програми радився з питань психологічного забезпечення бойової та спеціальної підготовки зі мною та своєю дружиною Надією Богданівною, також військовим психологом.

«Належний бойовий вишкіл рятує життя захисників Батьківщини», – на цій тезі постійно наголошував генерал Кульчицький, очоливши роботу з підготовки першого в історії НГУ резервного батальйону, що формувалася здебільшого з учасників столичного «Свромайдану». Між генералом і майбутніми резервістами спочатку виникали непорозуміння через насторожене ставлення останніх до «міліцейського начальства» і те, що деякі «гарячі голови» якнайшвидше рвалися «на фронт». А Сергій Петрович продовжував